

L'OMBRA DE FERDINAND MARCOS ENCARA PLANA SOBRE FILIPINES

Els dictadors moren sols

Després de la mort de l'ex-dictador filipí Ferdinand Marcos, a l'exili i sol, el país que governa Cory Aquino s'apressa a recuperar el temps perdut per tants anys de dictadura i espoli econòmic.

Josep Morell

—**E**l qualifiquen de vegades de dictador. ¿Quina impressió l'hi produeix?

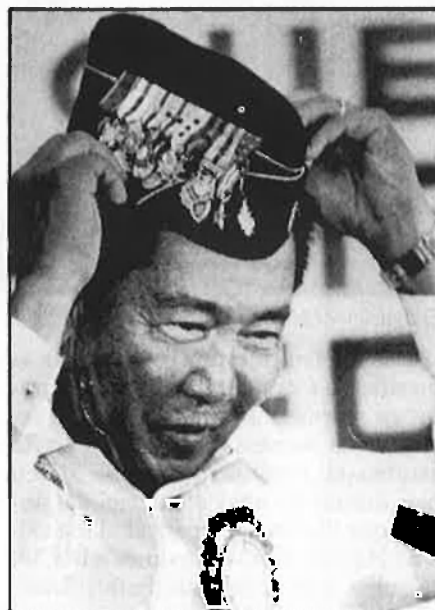
—M'alegra molt impressionar la gent fins el punt que sigui capaç de considerar-me un dictador. Miri, per ser un dictador cal ser una mena d'home fort i crec que sóc dels que tenen més aviat sentit de l'humor i riuen de tot, fins i tot de la mort, si és necessari.

Quatre anys després d'aquestes declaracions, fetes a un parell de periodistes francesos, Ferdinand Marcos, el petit dictador filipí, moria en el seu exili de Hawaii. No se sap si Marcos va morir rient de la mort que havia anat burlant en els últims vuit mesos. No es fàcil de creure. Va morir com moren bona part dels dictadors, connectats a desenes de tubs i aparells mèdics en un intent d'allargar la vida artificialment. Les cròniques oficials diuen que, poc abans de morir, Marcos va obrir els ulls i va mirar per última vegada la seva dona Imelda i el seu fill Ferdinand.

Ferdinand Marcos va morir la matinada de dijous en una sala asèptica de l'Hospital St. Francis de Honolulu, a milers de quilòmetres del país al qual va treure-li el suc durant els anys del seu regnat. Ara s'ha desencadenat la polèmica. Un portaveu de la família va informar que encara no se sabia on seria enterrat el cos de Marcos. La seva dona, Imelda, va declarar fa uns dies que no permetria que l'enterrament

es fes en territori nord-americà. Poc després de fer-se pública la mort del dictador, el Departament d'Estat nord-americà va deixar ben clar que no deixaria sortir cap avió dels Estats Units que transportés el cadàver de Marcos.

Fa uns mesos, el matrimoni Marcos va pressionar el govern filipí de Corazón Aquino perquè els deixés tornar al



Les heroïcitats de Marcos, en dubte.

seu país per morir-hi, però la presidenta filipina s'hi va negar, argumentant que el seu retorn podria posar en perill la seguretat nacional. De fet, vint-i-quatre hores després de la mort de Marcos, l'exèrcit filipí va ser posat en estat d'alerta vermella per evitar qualsevol intent colpista o possibles incidents per part dels seguidors de Marcos.

L'exili a Hawaii

Marcos va esclatar en un atac de còlera el març de l'any passat quan va llegir el missatge que li havia enviat el seu amic, el president dels Estats Units, Ronald Reagan. En una breu nota, Reagan comunicava a Marcos que no disfrutaria d'immunitat legal als Estats Units i que no podia fer res per a protegir-lo de les investigacions que havia posat en marxa el congrés nord-americà. «Aquest no és l'acord a què vaig arribar amb el president». Les paraules de Marcos van ser pronunciades amb un to amarg i anaven dirigides al senador Paul Laxant, amic íntim de Reagan, i l'home que havia donat l'ordre a Marcos d'abandonar, quan les coses anaven mal dades, el palau de Malacanang. El dictador filipí sabia que l'havien deixat sol, ell que havia servit amb fidelitat els americans, rebia ara el silenci per tota recompensa.





El matrimoni Marcos va desfalcar 103 milions de dòlars del tresor filipí.

Des de feia mesos el govern de la presidenta Corazón Aquino havia posat en marxa una campanya per a recuperar la immensa fortuna que havia arrabassat Ferdinand Marcos al seu país durant els anys d'exercici del poder i que l'havia acompanyat al seu exili de Hawaii. Fonts pròximes a la CIA calculen que només als Estats Units Marcos tenia béns per un valor superior als 3.000 milions de dòlars, més de 450.000 milions de pessetes. Aquesta quantitat no té en consideració els diners que la família Marcos ha anat depositant durant tots aquests anys en comptes corrents d'entitats bancàries suïsses, en diferents *holdings* financers, companyies situades en diferents paradisos fiscals, obres d'art, tota mena de joies i un edifici de sis pisos al carrer 66 de Manhattan. En una primera aproximació, el govern filipí va valorar els diners que s'havia apropiat Marcos del seu país en una xifra que oscil·lava entre els 5.000 i els 10.000 milions de dòlars.

Mai es coneixerà la veritat, però moltes de les ajudes internacionals que el Banc Mundial i el Fons Monetari Internacional va atorgar durant l'última dècada van anar a parar als fons privats del dictador, que al mateix temps era qui controlava tot el mercat negre del seu país. Mentrestant, Imelda Marcos, en feia de les seves col·leccionant més d'un miler de parell de sabates, tota mena de joies fetes per Van Cleef, Arpels o Cartier i ballant fins a la matinada en una discoteca que va fer-se construir a l'edifici que la família Marcos té a Nova York.

El que no podia ni imaginar-se per un moment Ferdinand Marcos era que el somni que havia construït després d'anys de dictadura a les Filipines po-

dia esvaïr-se de sobte. El passat 21 d'octubre, el fiscal de Nova York, Rudolph Giuliani, candidat republicà a l'alcaldia de Nova York, va anunciar el processament de Marcos, la seva dona Imelda i el milionari saudita traficant d'armes, Adam Kashogui. Aquest havia actuat com a intermediari del matrimoni per a utilitzar els milions de dòlars adquirits il·legalment per comprar secretament propietats a Manhattan. El processament presentat per Giuliani remarcava que entre els anys 1972 i 1986, el matrimoni Marcos va desfalcar 103 milions de dòlars, quasi 13.000 milions de pessetes, del tresor filipí, i va defraudar 165 milions de dòlars en diferents bancs nord-americans, entre els quals destaquen el Citibank i el Security Pacific National Bank de Los Angeles.

Les mentides del passat

L'escàndol va sortir a la llum de mica en mica. L'any 1982, un diari de Manila, *We Forum*, va publicar un article en què explicava que les més de 32 medalles al valor que s'havia autoatorgat Marcos per accions de valor durant la segona guerra mundial podien ser falses. La resposta del governant filipí no es va fer esperar i el director de la publicació, juntament amb els 14 membres de la plantilla, van ingressar directament a la presó. Setmanes més tard, el Tribunal Suprem filipí va decretar il·legal la detenció i el judici contra el director de la publicació. Tot va quedar aturat, però les intencions de Ferdinand Marcos van quedar clares per a tothom. Per això, quan l'any 1983 el diari nord-americà *Washington Post* va publicar noves acusacions que deixaven en fals les accions *heroiques*

de Marcos, cap diari filipí va publicar-les.

Fa un parell d'anys, els arxius nacionals dels Estats Units van fer públics un conjunt de documents sobre la guerrilla filipina que havien estat perduts durant prop d'un quart de segle. Aquests documents van permetre als historiadors fer una reconstrucció, per primera vegada objectiva, de l'història de guerra del dictador filipí. En acabar la segona guerra mundial, Marcos va demanar a l'exèrcit nord-americà que reconegués la seva unitat, *Maharlika*, i recompensés els seus components amb pensions de guerra i amb el pagament retroactiu dels seus serveis com a combatents. Aquesta petició estava fonamentada en el compromís adquirit pel president Roosevelt després de la derrota nord-americana a les Filipines, l'any 1942, on es comprometia a pagar pensions de guerra a tots els filipins que s'oposessin a l'ocupació japonesa de l'arxipèlag.

Després de tres anys d'intenses investigacions, els responsables de l'exèrcit nord-americà van establir que aquesta unitat comandada per Ferdinand Marcos «mai havia existit» i que per tant, tota l'operació de petició de dos anys de sou per a Marcos i els més de 1.800 presumptes combatents filipins, era un gran frau.

El principi de la fi

Poc s'imaginava Ferdinand Marcos que aquell 21 d'agost de 1983 marcaria per sempre el principi de la fi del seu règim. Aquell dia, Benigno Aquino, *Ninoy*, considerat el Kennedy filipí, el principal dirigent de l'oposició democràtica al règim autoritari del president Marcos, era assassinat a boca de canó, d'un tret al caltell, en el moment que baixava acompanyat d'una escorta militar de l'avió que el portava de l'exili.

De la nit al dia, un antic senador, president del Partit Liberal, empresonat durant vuit anys per ordre de Marcos, condemnat a mort l'any 1977, posteriorment indultat i exiliat als Estats Units es convertia en un heroi nacional. Caigut com un màrtir, Benigno Aquino va representar un paper unificador i catalitzador de l'exasperació de capes molt àmplies de la societat filipina cansades de l'autoritarisme, la corrupció i la desastrosa política econòmica del règim. El gran error de Marcos va ser el de no saber valorar que la mort de *Ninoy* representava per a ell un perill molt més gran que si hagués continuat viu. Havia començat el compte arrere per al règim del dictador. □